

Triple-A vereniging opgericht 20-10-1992.
Correspondentieadres:
Secretaris Joost Wesselingh
Burmaweg 4 2381 NZ Zoeterwoude

NIEUWSBRIEF

Inhoudsopgave	pag.
Beste Leden	2
Notulen jaarvergadering	3
Bedrijfsbezoek Batenburg Holsteins	5
Verslag Jurgen Hayer	7
De koe – Lichaamsbouw en inwendige organen	12
Analyseren in Zwitserland	13
De vereniging op bezoek bij Mts. Galama in Friens	19

Het bedrijfsbezoek aansluitend aan de jaarvergadering was perfect georganiseerd door Peter Aalberts en Janet Brandsma en de opkomst was groot.

Beste leden,

De jaarvergadering ligt alweer geruime tijd achter ons, deze nieuwsbrief had al veel eerder moeten verschijnen onze excuses daarvoor. We kijken terug op een goede jaarvergadering met een grote opkomst. Als er een bedrijfsbezoek aan vast zit komen er toch altijd meer mensen, een inleiding is leuk, maar het met eigen ogen bekijken voegt veel toe. Gelukkig kan dit nog steeds, en Janet en Peter wilde dit voor ons organiseren, waarvoor nogmaals onze hartelijke dank. Het is een prachtig bedrijf met hele beste functionele koeien, daar kun je best heel trots op zijn. Er was veel tijd aan besteed om ons een goed beeld te laten zien, met de dochtergroepen binnen het eigen bedrijf van veel gebruikte stieren. De groep van O-Man vond ik wel de beste. O-Man liet weer eens zien wat een geweldige allrounder hij is. Maar ook de dieren in de andere groepen blonken uit in functionaliteit.

De Duitse spreker Jurgen Hayer heeft een heel eigen visie ontwikkeld op het houden van koeien, en heeft daar succes mee. Hij was een beetje ingetogen, maar zijn vrouw had hem gezegd, dat hij niet te enthousiast mocht zijn, ja dat kan gebeuren.... Voor hen die er niet bij waren, verder op in de nieuwsbrief vindt u een verslag van deze dag, in het melkveemagazine staat een boeiend verhaal over dit bedrijf, dat is ook te vinden in deze nieuwsbrief.

Dit was ook de jaarvergadering waarin we gestemd hebben over lidmaatschap van de NVO. Hier ging een toch wel heftige discussie aan vooraf, met uitgesproken tegenstanders en voorstanders. Ik was er blij mee, omdat iedereen zijn mening mag geven, en ik geloof ook dat iedereen dat gedaan heeft in het belang van de vereniging en dus haar leden, en uiteindelijk in het belang van alle veehouders. En wat ik hier zeker wil benadrukken is het volgende. De triple-A vereniging wil zijn identiteit bewaren! Wij zullen ons volledig in blijven zetten voor de triple-A gebruikers. Het NVO-lidmaatschap komt er bij en is eigenlijk het vervolg op de vorige jaarvergadering met Bob Miller en Kees van Velzen. Toen vonden we als

bestuur, ook gezien de opmerkingen van veel leden tijdens die vergadering, dat wij hier wat mee moesten doen.

De aanleiding voor het hele NVO-traject, was het mislukte gesprek met Roel Veerkamp over de fokwaarde levensduur. Daarom werd de discussie telkens toegespitst op fokwaarden. De NVO heeft tot nu toe bekendheid gekregen door de TIP-index, en het checken van de genomics-indexen. Maar de NVO kan meer betekenen als waakhond van de sectorbelangen. Te denken valt aan wat in andere landen speelt. In Amerika bijvoorbeeld kan je meer geld bij de bank lenen als je over een jonge veestapel beschikt. In Nieuw-Zeeland als je een hoge index bij de koeien heb, zonder dat er wordt gekeken naar waar het echt om draait, namelijk, de koe en haar functioneren.

Misschien gaat de melkfabriek in het hele duurzaamheidsverhaal wel eisen stellen aan de levensduurindex van je koeien, je weet maar nooit. Ik denk dat de NVO onze belangen op een goede manier kan behartigen omdat de leden en het bestuur midden in de praktijk staan. Wij willen ons lidmaatschap een kans geven en houden u op de hoogte. Ook al zal er best wel eens iets zijn waar we het niet mee eens zijn, zolang het triple-A maar niet schaad. Maar dat is inmiddels na 63 jaar zo' n sterk merk, daar zijn wij niet bang voor.

Ik wens u veel leesplezier en tot de volgende jaarvergadering. Deze zal hoogstwaarschijnlijk weer in het voorjaar plaatsvinden. Het is de bedoeling om weer een bedrijfsbezoek te koppelen aan de jaarvergadering

Johan van Houwelingen, voorzitter.

Notulen Jaarvergadering

De jaarvergadering werd 6 april 2013 gehouden in het Fletcher Restaurant te Steenwijk, 135 personen waren aanwezig.

OPENING

Voorzitter Johan van Houwelingen heet iedereen welkom, in het bijzonder de sprekers Jurgen en Ingrid Hayer uit Duitsland en Peter Aalberts en Janet Brandsma. Verder ook Joop Olieman, secretaris van de NVO.

Voorzitter legt uit waarom de jaarvergadering in het voorjaar wordt gehouden en niet zoals gebruikelijk in november. Aanleiding zijn de voordrachten van Bob Miller en Kees van Velzen, sprekers tijdens de jaarvergadering in najaar 2011. Fokkerij-zaken die toen aan de orde kwamen dienden volgens het bestuur een vervolg te krijgen. Gedacht was om rekenmeester Roel Veerkamp te laten reageren op de visies van Miller en Van Velzen. Het gesprek met hem zal later bij het betreffende agendapunt worden verslagen, echter Veerkamp leek het bestuur niet geschikt om te spreken voor de vereniging. Het idee was tevens om een en ander te combineren met bedrijfsbezoek bij Peter en Jeanet, echter dat kon niet gecombineerd worden met bouwactiviteiten op hun bedrijf. Dat bij het thema ("wij mensen zijn verantwoordelijk voor wat we in de fokkerij creëren") wat in eerder stadium bedacht was, uiteindelijk geen geschikte sprekers konden worden gevonden, deed het bestuur besluiten om de jaarvergadering door te schuiven naar het voorjaar.

Voorzitter stelt dat het eerder genoemde thema belangrijk blijft. Ook melkveehouderij moet critici goede uitleg kunnen verschaffen. De plofkip-actie kan zich zo naar de koeien verplaatsen. Als een koe niet goed functioneert door haar bouw, dan heeft ze een slecht leven. Wij moeten ons realiseren dat men er zo naar kijkt. Of je het er nu mee eens bent of niet, je hebt er mee te maken. Dus moet je jezelf afvragen: heb ik de goede fokkerijkeuzes gemaakt? Triple a is het

instrument om keuzes eenvoudiger te maken. Dat krijgen steeds meer veehouders in de gaten. En KI's gaan er daarom ook steeds meer mee werken. De ene omdat ze het snappen, de ander vanuit commerciële overwegingen. Alleen jammer dat de meeste foktechnici nog niet met triple-a werken. Ze herkennen een goede stiermoeder niet meer, zeker niet zonder DNA-gegevens. Deze mensen vragen zich niet meer af waarom wij boeren koeien houden. Nee, zij streven naar de nieuwe nr-1 stier om de concurrentie een stap voor te zijn. Veehouders houden koeien om er wat aan te verdienen en dat kan alleen als ze probleemloos zijn.

Dat kan ook met eigen stieren, dit zal Jurgen Hayer straks laten zien. De veehouder blijkt vaak de beste foktechnicus. Zo zijn in het verleden grootheden als Ivanhoe, Bootmaker en Arlinda Chief gefokt met eigen stier en pas op latere leeftijd naar de KI gegaan. Wordt fokkerij niet te belangrijk gemaakt? Een stier is de vader van de volgende generatie en moet toevoegen wat de koe tekort komt om een betere nakomeling te krijgen. Betrouwbaarheid is dan belangrijker dan hoogte van cijfers. Het wordt echter zo uitgelegd dat het zo snel mogelijk opstapelen van cijfers de enige weg is naar succes. En dat is het extra wat triple-a brengt. 1 plus 1 is geen 2 maar 3 of zelfs 5. Wat dat betreft hebben triple-a gebruikers voordeel m.b.t de kringloop gedachte. Gewoon hoogproductief met zo min mogelijk mineralen verliezen met als doel kostenverlaging. Triple-a past om de cirkel rond te krijgen.

MEDEDELINGEN/INGEKOMEN STUKKEN

Bestuur heeft gesprek gehad met Roel Veerkamp, werkzaam bij Animal Science Group in Lelystad. Verder zijn een algemene en bestuursvergadering van de NVO bezocht. Hierover meer bij laatste agendapunt. Verder geen ingekomen stukken.

NOTULEN

Notulen jaarvergadering 2011 stonden in nieuwsbrief feb. 2012 of op de site. Geen vragen, notulisten worden bedankt.

FINANCIEN

Penningmeester Eelco Zandvliet reikt jaarverslag uit. Geen vragen naar aanleiding van dit verslag. Kascontrole door Wim de Boer en Stefan Temmink levert geen onregelmatigheden op. Wel wordt door hen geconstateerd dat er door bestuursleden weinig onkosten worden gedeclareerd. Vraag: is dit niet te weinig?

BESTUURSVIERKIEZING

De termijnen van Eelco Zandvliet en Thomas te Braake zitten erop. Eelco stelt zich herkiesbaar, Thomas is niet herkiesbaar. Eelco wordt bedankt voor zijn inzet en gefeliciteerd met herbenoeming. Financiën zijn altijd keurig op orde en verder is Eelco actief in discussies betrokken.

Voor Thomas heeft bestuur Peter Aalberts als opvolger voorgesteld. Geen tegenkandidaten, dus Peter aangesteld. Goede tijd toegewenst en mooi dat we gelijk op je boerderij kunnen kijken. Thomas wordt bedankt, gaf vaak een andere invalshoek in een discussie en dat werkt verhelderend. Op schilderij staat de stier Kian, een van de beste stieren van de afgelopen 10 jaar. Hij is een zoon van Andries, die gefokt is door de familie te Braake. Andries zelf is helaas in zijn wachtperiode verongelukt maar is later als stiervader toch nog bijzonder van invloed geweest. Niet alleen Kian maar we vinden hem ook terug in de afstamming van Corn Redgold.

LIDMAATSCHAP NVO

Introductie door voorzitter. N.a.v. vorige jaarvergadering met sprekers Miller en van Velzen hebben 6 bestuursleden een gesprek gehad met Roel Veerkamp, hoogleraar en fokkerijprofessor die zich bezig houdt met fokwaardeschatting en met levensduurindexen. Bestuur ging op weg met een positieve instelling. We gaan uit van de goede bedoelingen van deze persoon. Maar praktijk en theorie bleken schrijnend ver uit elkaar te liggen.

De levensduurindex bestaat 10 jaar maar de koeien worden niet ouder! Veerkamp was het met ons eens dat de index nog niet betrouwbaar genoeg is,

maar desondanks het beste is om mee te selecteren. Bij 600 dgn. levensduur mag je dan ook hogere aanhoudingspercentages verwachten vonden de bestuursleden. Echter dan wordt er teveel verwacht volgens Veerkamp! Als we volgens ons voorstel weer met ruwe cijfers voor aanhoudingspercentages of gemiddelde levensproducties gaan werken, gaan we volgens Veerkamp terug naar de jaren zestig. Beter is om naar genoomtesten te kijken. Ons bezwaar is te lage betrouwbaarheden, we hebben als boer liever meer geduld. Met geduld laat je kansen lopen volgens Veerkamp. Dat vaarzen met LW 80 gewoon op een bedrijf blijven, begreep Veerkamp niets van.

Verder Miller's idee besproken. Honderdtonners op merkers beoordelen en gebruiken als stiermoeder. Volgens Veerkamp onmogelijk. Er zijn dan teveel dieren weg, en dan heb je geen goede vergelijking.

Jammer dat er geen goede discussie op gang kwam. Elk onderwerp leidde tot controverses en onbegrip en schoot Veerkamp in de verdediging. Mooie kans om met zes praktische boeren te zien wat belangrijk is voor veehouders werd om zeep geholpen. Het was eenrichtingsverkeer. Hier willen we het bij laten wat betreft deze bijeenkomst.

Bestuur heeft vervolgens contact gezocht met Joop Olieman, secretaris van de NVO (Nederlandse Veeverbeteringsorganisatie), waakhond van de Nederlandse rundveefokkerij. NVO heeft leden als Ki's, melkcontroleverenigingen, importeurs, paring adviseurs, e.d. Bestuursleden hebben het dagelijks bestuur gesproken en een ledenvergadering bijgewoond. Opbouwende kritische houding van de organisatie sprak ons aan. Niet alleen zeggen wat er niet goed is, maar ook met oplossingen komen. Dit is wat de triple-a vereniging ook nastreeft, net als de sprekers op onze jaarvergaderingen. We kunnen er voor kiezen het hier bij te laten en steeds weer te herhalen. We kunnen ook aan de slag gaan via de NVO. Het bestuur doet daartoe het voorstel om lid te worden van de NVO, maar wil graag goedkeuring van de

leden via stemming. Voor tot stemming wordt over gegaan wil het bestuur Joop Olieman het woord geven voor verdere toelichting, daarna is ruimte voor vragen en opmerkingen.

Joop Olieman legt het een en ander uit over de oorsprong van de NVO. Dat de organisatie nog wel dezelfde naam heeft, maar een ander deelnemers veld en als onafhankelijke waakhond wil optreden. Voorbeelden van zaken waar men zich bezighoudt zijn fokwaardeschattingen, beschikbaarheid cijfermateriaal en publicaties van belangenbehartiging leden. De NVO wil de Nederlandse rundveefokkerij versterken door een kritische en tegelijkertijd oplossingsgerichte houding.

Voorzitter van onze vereniging tot slot: Als lid van NVO hebben we meer kans zaken te bereiken. Daarnaast kan onze vereniging zich gewoon bezig houden met triple-A en andere zaken via NVO laten lopen. Samen kun je meer dan alleen. Bestuur wil niets opdringen daarom gekozen om leden te laten stemmen. Minstens 70% moet voor zijn.

Na de introductie en presentaties volgt een stevige en langdurige discussie tussen de leden. Meerdere leden geven aan moeite te hebben met het NVO-lidmaatschap. Vooral het onafhankelijke karakter van de vereniging staat ter discussie, voor veel leden is dat een erg belangrijk punt. Binnen de NVO zijn ook leden commercieel actief, dit kan strubbelingen geven met onze vereniging. De vereniging en triple-a hebben altijd een eigen koers gevaren, ook bij veel tegen wind. Ook vraagt men zich af of samenwerken de eigen doelstellingen wel echt dient. Wat heeft triple-a bijvoorbeeld met indexen te maken? Triple-a staat immers los van fokwaarde schattingen. Moeten we daar wel energie in steken? Triple-a is triple-a en moet triple-a blijven, menen velen.

Andere leden geven aan dat onafhankelijkheid en samenwerken wel degelijk samen kunnen gaan. Dat samenwerking ons kan helpen onze punten voor het voetlicht te krijgen. Betrouwbare en correcte cijfers zijn ook in ons voordeel.

Voorzitter geeft tot slot aan dat ieder lid voor de vereniging belangrijk is. Dat de goede onderlinge verstandhouding niet op het spel mag komen te staan. Graag wil hij weten of er leden zijn die echt onoverkomelijke problemen hebben met aansluiting bij NVO. Met andere woorden zijn of haar lidmaatschap van de triple-a vereniging dan zal opzeggen. Voorzitter geeft aan dat dan de stemming zal worden terug getrokken. Geen van de aanwezige leden geeft aan onoverkomelijke problemen te hebben. De stemming wordt vervolgens uitgevoerd: 74% geeft aan voorstander te zijn van een NVO-lidmaatschap.

SLUITING

Algemeen gedeelte wordt afgesloten, lunch vangt aan met daarna bezoek aan fokbedrijf Batenburg.

Bedrijfsbezoek bij Batenburg Holsteins.

Als bestuur vonden wij het een leuk idee om weer een excursie bij de jaarvergadering te voegen. Ons nieuw bestuurslid Peter Aalberts wilde zijn bedrijf hiervoor wel beschikbaar stellen. Peter Aalberts en Janet Brandsma boeren aan de Jan van Nassauweg in Giethoorn. Ze hebben daar afgelopen jaar een 0-6-0 stal bij gebouwd zodat zij binnen afzienbare tijd ongeveer 300 koeien kunnen melken. Het bedrijf wordt naast Peter en Janet rond gezet met nog 1,5 vak.

De O Man-dochtergroep van links.

Het afgelopen jaar bedroeg de gemiddelde productie 9105 kg melk met 4,26% vet en 3,55% eiwit. Het doel is koeien die gemakkelijk 9500 kg melk produceren op 20 kilo krachtvoer / 100 kg melk. In de nieuwe stal moet dat te halen zijn. Het rantsoen in de winter is 50% mais, 50% kuil en 23 kg krachtvoer per 100 kg melk. In de zomer wordt 30% weidegang, 30% mais, 30% kuil en 19 kg krachtvoer/100 kg melk gevoerd. Weidegang heeft te maken met natura 2000 gebied waar het bedrijf vlakbij ligt en voor de vergunning is het een inspanning om de ammoniak uitstoot binnen de normen te houden.

De nieuwe stal is uitgevoerd met een emissiearme W4 vloer. De stal is volledig onderkelderd. De mest wordt gescheiden en de dikke fractie wordt gebruikt als "greenbedding" in de boxen. De koeien liggen er graag op. De kringloop gedachte speelt hier een grote rol. Je hoeft geen duur strooisel aan te kopen.

In het midden van de stal is een 18 stand rapid exit melkstal met individueel voeren van Gea Farm. Hier is voor gekozen omdat zo de looplijnen voor de koeien korter zijn. De melkstal is schoon te bereiken via een tunnel.

Peter Aalberts is zijn hele leven al fokkerij liefhebber geweest en werkt al meer dan 25 jaar met Triple A. Het systeem werkt en het verandert niet. Dit kunnen wij in de stal zien waar Peter een aantal dochtergroepen heeft gemaakt van de stieren Kian, O man, Gibor, Jorik, Canvas en Paramount. Hier konden we met eigen ogen zien wat een stier kan op 1 bedrijf. Wat vooral opviel was de uniformiteit en functionaliteit van de koeien met goede gebruikskennmerken die het triple-a systeem nastreeft.

Ook wordt er gekeken naar de familie achter een stier. Als daar levensduur in zit dan komt dat er meestal wel weer uit. Dit blijkt ook als we kijken naar de stier Aldo waar al vele koeien de 100.000 kg hebben gepasseerd. Dit is waar het Peter om gaat. Nakomelingen van een stier melken die oud kunnen worden.

Al met al was het een geslaagde opzet om de nieuwe stal van de familie Aalberts en Brandsma te bekijken en daarnaast de filosofie met eigen ogen te zien.

De dochtergroep van Gibor

5 Dochters van Batenburg Ginster 2545 v. Oman en ook de moeder van Stellando en Larando

De O Man-dochtergroep van rechts.

Verslag Jurgen Hayer

Jurgen Hayer heeft aan de hand van een powerpoint presentatie zijn bedrijfsfilosofie en de rol die triple-a en eigen stieren daarin spelen naar voren gebracht. Hij startte met een filmpje waar zijn koeien in het weiland gefilmd waren op de dagelijkse uitloopweide. Dit filmpje viel duidelijk in de smaak bleek later in de wandelgangen. Er werd meteen duidelijk dat we hier met sterke, robuuste hoogproductieve koeien te maken hadden. Wat in Jurgen zijn hele verhaal naar voren kwam is dat het een zelfdenkende veehouder was die zelf op verschillende plaatsen ging kijken voordat hij een verandering in zijn

bedrijf wilde toepassen. Een veehouder die zijn eigen ogen geloofd. Jurgen legde uit dat hij een enorme productie combineert met een uitstekende vruchtbaarheid, dit was voor Anne Hiemstra van Melkveemagazine aanleiding om een reportage over dit bedrijf te schrijven. Dit verhaal gaf dusdanig goed weer wat Jurgen ons heeft verteld in Steenwijk dat we dit verslag hebben opgenomen in de nieuwsbrief.

De koeien hebben de beschikking over een uitloopweide, maar worden hoofdzakelijk op stal gevoerd.

‘Weinig problemen en weinig extremen gaan samen’

Herfstkalvende veestapel realiseert topproductie

De complete veestapel van Jürgen Hayer in de Duitse Eifel kalft in de herfst. Met behulp van veel eigen stieren weet de melkveehouder zijn koeien stevast op tijd drachtig te krijgen. Bijzonder is de combinatie met een zeer hoge productie. De zeventig koeien produceerden in 2011 gemiddeld 12.253 kilo melk.

De Duitse melkveehouder Jürgen Hayer (54) weet een seizoensgebonden afkalfpatroon te koppelen aan een zeer hoge productie. De inwoner van het plaatsje Niederscheidweiler in de Eifel laat al zijn dieren in de herfst kalven, wat betekent dat de vaarzen op een leeftijd van 24 maanden voor het eerst kalven, om vervolgens letterlijk elk jaar een kalf te brengen. Om de tussenkalftijd kort te houden, heeft Hayer naast inseminaties natuurlijk dekkende stieren nodig. Om Mortellaro-vrij te blijven, gebruikt hij daarvoor uitsluitend eigen stieren.

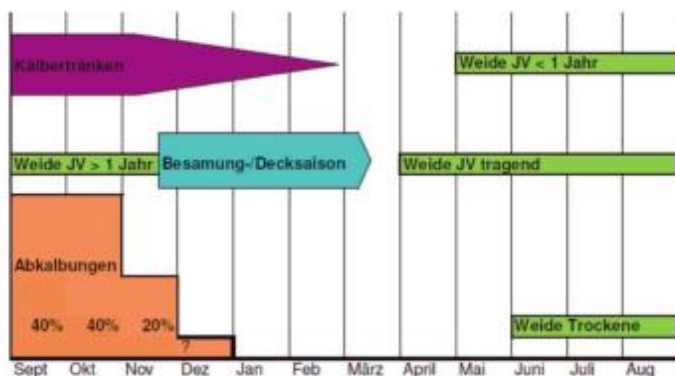
De veestapel produceerde in 2011 gemiddeld 12.253 kilo melk. De 22 vaarzen, waarvan 19 een eigen stier als vader hadden, produceerden 10.510 kilo melk. Dat Hayer er in slaagt zijn bedrijf op deze manier jaar in jaar uit rond te zetten – het bedrijf bracht al vier honderdtonners voort – verklaart hij voor een belangrijk deel door het gebruik van Triple-A. „Ik ben erg overtuigd van het aAa-systeem, het houdt overal rekening mee. De koeien kunnen de productie aan”, aldus Hayer. De Nederlandse aAa-analist Maurice Kaul analyseert er sinds 1999 de koeien en

stieren en haalde de veehouder over om op de jaarvergadering van de aAa-vereniging in Steenwijk afgelopen april zijn verhaal te doen ten overstaan van de Nederlandse gebruikers.

Engelse stal

Hayer vertelde zijn Nederlandse toehoorders dat hij in 1987 het bedrijf van zijn ouders overnam en vanwege de financiële situatie pas in 1995 een ligboxenstal bouwde. Daarbij ging hij overigens niet over één nacht ijs. Hij reisde naar Frankrijk, Nederland en Engeland

De bedrijfsvoering wordt volgens een strak protocol rondgezet. De koeien kalven in de herfst en van 20 november tot 24 december worden de koeien geïnsemineerd. Daarna kunnen dekstieren de koeien en pinken tot 15 maart drachtig maken. De kalveren, pinken en droge koeien worden geweid.

De koeien lopen in een eenvoudige Engelse stal, met stro in de baxen en een dichte vloer. De boxafscheidingen dienen tegelijkertijd als dakondersteuning.

en besloot uiteindelijk een Engelse stal te importeren. „Het is een eenvoudige, tijdroze stal, die tegen minimale kosten is gebouwd en in drie weken is opgezet”, aldus Hayer. De ligboxen zijn ingestrooid met stro en de boxafscheiding vormt tegelijkertijd de ondersteuning van het dak. Hayer heeft eigenlijk twee Engelse stallen, die met een stukje tussenruimte in elkaars verlengde zijn geplaatst. De stallen zijn niet onderkelderd en worden elke dag met de trekker uitgemest, de koeien gaan dan naar de uitloopweide. De mest wordt eenvoudigweg naar buiten en op een rooster geschoven, waardoor de dunne fractie kan uitlekken en van de dikke fractie wordt gescheiden. De dikke fractie (stromest) wordt vervolgens verder het erf op geschoven, terwijl de dunne fractie naar een silo wordt gepompt. „We hebben zelf stro en vaste mest is goed voor de bodemvruchtbaarheid”, verklaart Hayer zijn werkwijze.

Herfstkalvend

Halverwege de jaren negentig kruiste Hayer zijn roodbonte dubbeldoelkoeien in met zwartbonte Holsteins om de productie van toen nog geen 7.000 kilo per koe te verhogen. Waarbij moet worden aangetekend dat het destijds Hayers doelstelling was om met zo weinig mogelijk krachtvoer het quotum vol te melken, om zo de kosten laag te houden. Later kocht hij meer quotum en moest bij dezelfde stalruimte de productie per koe omhoog. Aanvankelijk probeerde Hayer uniformiteit te verkrijgen door slechts een enkele stier voor zijn hele veestapel te gebruiken. „Dat bleek niet te werken. De stier Belt bijvoorbeeld zorgde wel voor een productiestijging, maar niet voor uniformiteit.” In 1999 begon Hayer daarom met Triple-A. Jürgen Hayer blijkt een veehouder die open staat voor nieuwe dingen en niet schroomt ze op zijn bedrijf ook in praktijk te brengen. Zo werd hij in 2000 lid van de European

Dairy Farmers en bezocht hij Ierland. Hij maakte er kennis met het seizoensgebonden afkalfpatroon en besloot het concept over te nemen. Alleen besloot hij zijn koeien niet in de lente, maar in de herfst te laten kalven. Zo kon hij de koeien in de winter goed voeren en kwamen de koeien op het moment dat ze dreigden in productie te gaan zakken, in het voorjaarsgras. Vier jaar geleden besloot Hayer zijn koeien echter niet meer te weiden – ze beschikken nog steeds wel over een uitloopwei – omdat de koeien door de droogte hun hoge melkproductie niet konden vasthouden.

Tarwesilage

Alle koeien kalven in de maanden september, oktober en november, met een uitloop naar december. „Het voordeel is dat je de hele koppel optimaal kunt voeren en als het heet is, heb je geen verse koeien”, aldus Hayer. „Je kunt je focussen op één fase, er zijn nu bijvoorbeeld geen tochtige koeien, alles is gestandaardiseerd.” Hayer wijst erop dat het na de afkalfperiode relatief rustig is, wat handig is met het oog op de voorjaarswerkzaamheden.

De verse koeien krijgen een rantsoen verstrekt van hoofdzakelijk GPS (tarwesilage), aangevuld met graskuil, bierbostel en krachtvoer. Per kilo melk krijgt een koe maximaal 250 gram krachtvoer, een kengetal dat de veehouder nauwlettend in de gaten houdt. „Is het lager, dan is de productie niet op peil; is het hoger, dan wordt het te duur en heb je kans op pensverzuuring.” Het kengetal wordt elke twee dagen met het ledigen van de tank gecontroleerd. Hayer weet dan exact wat er aan krachtvoer in gegaan is en aan melk uitgekomen is.

De tarwesilage wordt tegen het deegrijpe stadium aan geoogst (34 procent droge stof) en wordt in één werkgang gemaaid en ingekuuld. „Ze produceren er goed van; een rantsoen voor verse koeien moet snel zijn”, aldus de veehouder. In januari vervangt

snijmaïs geleidelijk de GPS en maakt ook perspulp deel uit van het rantsoen. In april is maïs de hoofdmoot en is de perspulp inmiddels weer uit het rantsoen verdwenen. Met deze werkwijze produceerde de veestapel in oktober 2010 gemiddeld 44 kilo melk per dag, om pas in april 2011 onder de 40 kilo melk per dag te zakken.

Productie nevenproduct

De zeer hoge productie van 2011 werd in 2012 niet helemaal gecontinueerd. Door winterdiarree was de productie van 12.253 kilo melk met 3,48 procent vet en 3,31 procent eiwit gezakt naar 10.903 kilo melk met 3,64 procent vet en 3,31 procent eiwit. Niet dat Hayer daar overigens wakker van ligt. „De hoge productie is eigenlijk een nevenproduct, de tussenkalf tijd is veel belangrijker. Een productie van 12.000 liter lukt alleen als het optimaal loopt.” Ook de wat lagere gehalten noemt hij niet belangrijk. „Als de kilo's vet en eiwit er maar zijn.”

Een gevolg van het seizoensgebonden afkalfpatroon is dat de vruchtbaarheid onder controle moet zijn. De afvoer onder de melkgevende dieren mag niet te hoog zijn, maar er mogen ook weinig opfokproblemen zijn, omdat alle dieren op een leeftijd van ▶

Het jongvee wordt in een eenvoudige compoststal gehuisvest en heeft eveneens een vrije uitloop naar de weide.

Video

Bekijk ook de video over het bedrijf van Jürgen Hayer op www.melkvee.nl in het dossier Melkvee Magazine.

Er zijn twee Engelse stallen in elkaars verlengde geplaatst. Doorgaans staan de metalen deuren aan het eind van de stal open, zodat de koeien via het erf een vrije uitloop naar de weide hebben.

24 maanden moeten kalven. „Jeugdgroei is binnen dit systeem heel belangrijk. Daarom krijgen de jonge kalveren onbeperkt aangezuurde melk, tot wel 16 kilo per dag. Later, als ze genoeg kuil vreten, brengen we de gift terug tot 6 kilo per dag. Deze werkwijze heeft bovendien als voordeel dat we al onze biestmelk zo kunnen benutten.“ Een nadeel van het systeem noemt Hayer de gevoeligheid gedurende een bepaalde periode – met veel verse koeien en pasgeboren kalveren – voor bijvoorbeeld virusaandoeningen. „Bovendien moet het rantsoen goed passen; je krijgt geen tweede kans.“

Strak protocol

Om de dieren snel dragend te krijgen, voert Hayer zijn koeien aan het begin van de lactatie 600 gram mineralen per koe per dag, waaronder 250 gram kalk, 100 gram zout en magnesium. „Tachtig procent moet voor 30 november gekalfd hebben“, aldus de veehouder. Hij blijkt strak volgens een vast protocol te werken. „De koeien worden van 20 november tot 24 december geïnsemineerd, daarna gaat de stier er tot 15 maart bij. De pinken worden niet geïnsemineerd, maar meteen door de eigen stier gedekt.“ Hayer verkocht vroeger fokvaarzen, maar verkoopt tegenwoordig oudere koeien die niet op tijd drachtig zijn voor het leven. Hij molk eind 2011 veertig vaarzen aan, waarvan er 36 in september kalften en vier in oktober. Van de veertig kalften er 38 de afgelopen

herfst opnieuw. Overigens is het grote aantal vaarzen mede de reden waarom de productie het afgelopen jaar iets lager was dan het jaar ervoor. Acht oudere koeien waren de afgelopen herfst niet op tijd drachtig. In geval van een uitzonderlijk goede koe besluit Hayer ze soms een jaar door te melken. Niet dat zulke koeien in het najaar dan alleen in de melkstal staan. Omdat de afkalperiode zich over een aantal maanden uitspreidt, wordt de melkstal 365 dagen per jaar benut.

Stierselectie

In 2012 werden er tussen 20 november en 24 december zestig koeien op het bedrijf geïnsemineerd. „Het is de bedoeling om zoveel mogelijk bloed van buiten te halen“, verklaart Hayer. „Het gebruik van eigen stieren is ontstaan als noodoplossing. Om alle koeien op tijd drachtig te krijgen, kunnen we niet buiten dekstieren. Maar ik wilde geen stieren aankopen, omdat we vrij zijn van de ziekte van Mortellaro en we de aandoening niet op ons bedrijf willen binnenhalen. Daarom zijn we zelf onze stieren gaan fokken.“ Hayer is bij de selectie van zijn stiertjes voor eigen gebruik uiterst strikt. „Ik heb het liefst dat een stiertje voortkomt uit een inseminatie, want dan is het ander bloed. Verder moet een stiertje uit een koelijn zonder stofwisselingsproblemen komen, moeten er geen problemen bij de geboorte zijn geweest en moet het stierkalf vanaf het begin vitaal

zijn. Ze moeten binnen een half uur staan en bij de koe drinken en niet te groot en niet te klein zijn. Ook mogen er geen problemen zijn bij de opfok en worden de stiertjes tot een leeftijd van zes maanden bij de koekalveren opgefokt. Zo leren ze zich binnen de kudde te gedragen“, verklaart hij.

Geen compromissen

Het strikte selectiebeleid was er niet van begin af aan. „Ik heb aanvankelijk te weinig stieren opgefokt en onvoldoende rekening gehouden met een stofwisselingsziekte als melkziekte. Ook heb ik klauwproblemen onderschat. Je ziet het allemaal in de nafok terug, evenals te zware kalveren“, stelt Hayer. „Een zwaar kalf gaat altijd weg, ook al is de moeder goed. Je moet geen compromissen maken.“ Hayer wijst op koe 289 – de koeien hebben geen namen – die ongetwijfeld op willekeurig welke fokveedag hoge ogen zou gooien. Ze heeft als afstamming een eigen stier (v. Ramos) x Formation x Lord Lily, is bijna acht jaar oud en bracht – logisch – elke herfst een kalf. Haar hoogste lijst resulteerde in 13.767 kilo melk met 3,42 procent vet en 3,31 procent eiwit. „Ze is een superkoe, maar geeft te zware kalveren en dus houd ik er geen stierkalf van aan.“ Naast alle andere voorwaarden moet een stierkalf voor de dekdienst ook voortkomen uit een 80 of 100 procent passende aA-paring. „Je hebt homogene dieren nodig“, verklaart de Duitser. „Je wilt geen extreme stieren fokken en in de veestapel lopen dan

Jürgen Hayer met stagiair Simon Theisen.

Bedrijfsgegevens

Jürgen Hayer (54) houdt met zijn vrouw Irene (48) een melkveestapel van ruim zeventig koeien. Ze hebben drie zoons, Lukas (22), Jason (21) en Silas (18), van wie het nog niet zeker is of er een opvolger tussen zit. Hayer boert in het plaatsje Niederscheidweiler in de Duitse Elfel, waar het met 600 millimeter regen per jaar vrij droog is. Op het bedrijf kalven alle koeien in de herfst. Desondanks wist de veehouder al een productie boven de 12.000 kilo melk te bewerkstelligen. Tarwesilage (GPS)

aan het begin van de lactatie blijkt een belangrijke rantsoencomponent. De koeien krijgen geen weidegang, maar beschikken wel over een uitloopweide. De droge koeien worden wel geweid, evenals het jongvee. Sinds 2011 wordt het jongvee in een compoststal gehuisvest, terwijl het melkvee in een eenvoudige Engelse stal met dichte vloer is ondergebracht. De koeien worden in een 2 x 5 stands visgraat melkstal gemolken. De dieren realiseren een celgetal dat varieert

Koe 289 is een dochter van een eigen stier (v. Ramos) en zou op een fokveedag zeer zeker niet mistaan. Bovendien maakte ze een beste lijst van 13.767 kilo melk met 3,42 procent vet en 3,31 procent eiwit. Ze is bijna acht jaar oud en bracht tot nu toe stevast elke herfst een kalf. Toch houdt Hayer geen stierkalf van haar aan, omdat ze te zware kalveren brengt.

Jürgen Hayer selecteert uit de eigen aanfok elk jaar zes à zeven stieren voor de dekkerij, waarvan hij er uiteindelijk twee overhoudt.

ook zo weinig mogelijk extreme dieren. We hebben bijvoorbeeld zo'n 100 tot 110 kalvingen per jaar en hebben het afgelopen seizoen slechts tweemaal de krik gebruikt. Weinig problemen en weinig extremen gaan samen."

Hayer wijst erop dat niet alleen de fokkerij bijdraagt aan een probleemloos afkalfverloop. De droge koeien worden op kali-arme grond geweid en daar bijgevoerd. „Bewegen is belangrijk."

Groepsgedrag

Hayer is enthousiast over het aAa-systeem omdat het rekening houdt met de verbanden tussen lichaamsonderdelen. „Naast een goede vruchtbaarheid en een hoge melkproductie zijn een stabiele stofwisseling, een hoge voeropname en een goede mobiliteit belangrijk. Alles hangt met alles samen", stelt hij. Hayer kijkt ook verder dan de individuele koe en wijst op het groepsgedrag. „Een attent karakter is belangrijk. Ik heb een hekel aan koeien die agressief zijn naar koppelgenoten. Ik let dan ook goed op hoe de potentiële dekstieren zich in de groep gedragen."

Elke herfst worden er zes à zeven nuchtere stieren aangehouden. De stiertjes van afgelopen herfst lopen bij elkaar in een groot strohok. Wat aan de dieren opvalt, zijn hun brede neuzen, hun attentheid en hun mobiliteit, gezien de soepelheid waarmee ze door het hok springen. Door hun breedte doen

ze zelfs een beetje 'FH-achtig' aan. Van het zes- à zevental blijven er uiteindelijk doorgaans twee over voor de dekkerij. En na één seizoen worden ook die weer verkocht, vaak ook voor de dekdienst op andere bedrijven.

Oudere fokstieren

De veehouder probeert voor minimaal 60 procent passende paringen te zorgen en verdeelt de pinken daartoe in twee groepen, met in elke groep een stier. De aAa-code van de stieren weegt dan ook mee in de uiteindelijke selectie. Ook noemt Hayer het belangrijk om een stier achter de hand te houden, omdat ze bij het dekken soms achterover vallen. „Zo hebben we al eens een stier gehad die daardoor een tijdlang geblesseerd was. Uiteindelijk heeft hij het wel gered en nog een aantal jaren op een ander bedrijf gedekt."

Van de 72 koeien hebben 48 een eigen stier als vader en 28 een eigen stier als grootvader. En hoewel Hayer bij een lage melkprijs het insemineren gerust een jaar durft over te slaan, gebruikt hij voor de bloedverversing ook fokstieren. „Daarbij gebruik ik alleen oudere fokstieren", klinkt het resoluut. „Hoe meer je weet, hoe meer je ook weet of een stier goed is." Bij de stierkeuze kijkt Hayer naar de afstamming en ook naar de foto. „Ik stel mezelf altijd de vraag of een stier een koe kan dekken. Ik heb zelf stieren, dus kan ik zien waar ze aan moeten voldoen. Verder kijk ik naar zaken als het

exterieur, de melkbaarheid en het celgetal." Opvallend genoeg kijkt hij nooit naar de productieaanleg. „Ik kijk naar de samenhang, dan komt het altijd goed."

Kruislingen

Hayer noemt het lastig om goede genetica te vinden en is voorzichtig bij het noemen van goede stieren. Stieren die hij voor november 2013 overweegt, zijn O Man, Radon, D Mason, Santana, Prince en de jonge KI Samen-stieren Navigator en Arkansas. „Bij mij is alles op productie gericht en niet op show", verklaart Hayer. Er zijn dan ook bloedlijnen die hij probeert uit te sluiten, zoals bijvoorbeeld Enhancer, Mascot en Luke. „Soms heb je slechte stieren, waarvan je de invloed generaties later nog merkt." Op het bedrijf lopen ook een aantal kruislingen. De Duitser is er echter niet enthousiast over. „Jerseys zijn te klein en kampen met een mindere vruchtbaarheid, Fleckvieh beschikt over een stabiele stofwisseling, maar heeft te veel massa en te weinig productie", heeft Hayer ondervonden. Maar hij houdt een slag om de arm: „Al heb ik misschien te weinig dieren om mijn uitspraken goed te kunnen onderbouwen." Hij experimenteert weliswaar graag, maar blijft nuchter en houdt zijn fokkerij simpel. Hij eindigt haast filosofisch: „Je moet geloven wat je ziet, zien wat er is en niet willen zien wat er zou kunnen zijn." ■

De koeien worden gemolken in een 2 x 5 stands visgraat melkstal.

tussen de 200 en 250. „Als de productie zakt, zakt het celgetal ook", heeft Hayer ervaren. Hij zet zijn koeien zes weken droog met droogzetters. De Duitser heeft nooit vee aangekocht. „We kopen alleen een beetje sperma." Om de koeien op tijd drachtig te krijgen, maakt hij gebruik van eigen stieren. Hayer wil zijn bedrijf graag vrij houden van Mortellaro en vee dat eenmaal over de dam is gegaan, komt dan ook niet meer terug. De veehouder

hanteert een uiterst streng beleid bij zijn stierenselectie, waarbij het aAa-systeem een belangrijke rol speelt. Hij bekaptte onlangs twintig koeien en er was er geen een met problemen. „Dat kan gebeuren als je geen concessies doet", stelt Hayer. Er gaan dan ook nauwelijks koeien voor de slacht weg. Het vervangingspercentage ligt beneden de 20. De meeste dieren die vertrekken, gaan voor het leven weg, omdat ze niet op tijd drachtig zijn.

De Koe Lichaamsbouw en inwendige organen

Bestuurslid Joost Wesselingh is aan het verhuizen geweest en kwam een boekje tegen die zijn opa destijds op de landbouwschool gebruikte. Het boekje is uit 1919 en staat vol met beschrijvingen van de lichaamsbouw. Het boekje stamt uit de tijd voordat we de koeien veel te rond gingen fokken. Voor de derde keer een stukje uit het boekje.

Lendenen

Deze moeten kort, breed en sterk zijn. Dieren met lange lendenen hebben in de regel te veel voedsel nodig voor wat zij produceren. Ook zijn zij niet sterk omdat de dwarsuitsteeksels dan ver van elkaar komen en elkaar niet steunen. Aan korte lendenen geeft men daarom de voorkeur. Brede lendenen wijzen ook op een krachtige bouw. De dwarsuitsteeksels zijn dan groot en vermeerderen de stevigheid van de verbonden lendenenwervels die feitelijk de brug vormen tussen voor en achterstel. Bij brede lendenen zijn er ook krachtig ontwikkelde spieren gelegen, wat met het oog op de vleesproductie wel van belang is. Soms zijn de lendenen dakvormig, doordat de dwarsuitsteeksels te veel naar beneden gaan. Ook dit is niet gewenst. Smalle, lange lendenen zijn zwak. Men ziet dan dikwijls de lendenen ingebogen of met een verdieping in het kruis overgaan (wolf lendenen). Het omgekeerde, opgebogen lendenen, komt wel eens voor, soms zelfs gepaard met wolf lendenen. Wij zien de lendenen graag recht, iets naar achteren oplopend.

Tussen de doornvormige uitsteeksels van de laatste rugwervel is soms een verdieping te zien. Men noemt dit wel het bovenste melknapje, omdat zij wel bij uitstekende melkgeefsters voorkomt. Soms ziet men dergelijke kuiltjes ook tussen de doornvormige uitsteeksels van de naast gelegen wervels, ment noemt deze dan ook melknappes.

De Buik

In de buikholte zijn de spijsverteringsorganen en de

baarmoeder gelegen. Voor een goede ontwikkeling van deze organen is een ruime buikholte gewenst. De buik moet daarom diep en rond zijn. Diep noemen wij de buik als de onderste lijn iets lager ligt dan die van de borst. Rond als hij tonvormig is.

Het gedeelte van de buik bij de lendenen, tussen de laatste rib en de knie gelegen, heet de flank of de hongergroef. Deze flanken mogen niet te lang of te verdiept zijn. Bij drachtige dieren is de rechterflank gevuld, bij dieren die juist gegeten hebben de linkerflank; men spreekt daarom wel van een kalf kant en een pens kant. Bij trommelzucht is de flank sterk opgezet.

Zeer smalle flanken treft men bij het vleestype aan, zeer brede flanken dikwijls bij beste melkgeefsters. Wij wensen de breedte niet overdreven.

Bij stieren heeft men de flanken graag kort en gevuld. Is de buikholte te klein, dan noemt men de buik opgetrokken. Dit wijst niet op een goede spijsvertering en goede productie. Soms is de buik te groot, bijvoorbeeld bij koeien die slap zijn en veel kalveren voortbrachten (hangbuik) en bij dieren, die slecht voedsel krijgen en daardoor gedwongen zijn de pens steeds overmatig te vullen ter verkrijging van de benodigde voedende bestanddelen (hooi of stro buik).

Bij sommige dieren is de navelplooï sterk ontwikkeld. Dit heeft geen betekenis. Aan de buikwand komen verschillende breuken voor. Ook ziet men wel grote gezwellen ten gevolge van aderbreuk door kneuzing.

De melkaderen die langs de buikwand lopen en de plaatsen waar deze door de buikwand heendringen zullen bij de uier behandeld worden.

Analyseren in Zwitserland

De Zwitserse koeien werden voorheen geanalyseerd door Christoph Loser uit Zuid-Duitsland, maar Christoph is door te veel drukte op het eigen melkveebedrijf een tijdje geleden gestopt met analyseren. Zodoende heb ik zijn Zwitserse klantenkring overgenomen. Over het algemeen waren het bedrijven die in 2002 met triple-a begonnen zijn na lezingen van Guido Simon.

Op zondag 10 maart ben ik richting Zwitserland gereden en na zo'n acht uur rijden, was ik op de plaats van bestemming. Het eerste adres was vlak over de grens bij Basel, bij de Red Holstein fokkers Christian en Edith Jaggi, waar ik kon overnachten. Christian molk zo'n 40 koeien en verbouwde wijn die hij aan de deur verkocht. Ik zag hier een beste koppel koeien die goed verzorgd werd. Christian verkoopt elke maand zo'n één à twee koeien, een mooie extra bron van inkomsten. Wat direct al opviel waren de diepstrooiselboxen (ook bij de pinken) en koeien die vaak een uitloop naar buiten hebben, huisvesting die ik nog veel vaker zou tegenkomen.

Vervolgens ben ik afgereisd naar het zuiden om eerst het westelijke deel van Zwitserland te bezoeken. In Cossonay was ik bij Carl en Pia Beck, die een nieuwe ligboxenstal hadden. Ze hebben het oude bedrijf in de regio Emmen verkocht en omdat er weinig tot geen land te koop is in Zwitserland, zijn ze verhuisd naar het Franstalige gedeelte om daar een nieuw bedrijf op te zetten.

Het was bij Beck al ruim 2,5 jaar geleden dat er geanalyseerd was en de dankbaarheid dat er weer een analyseur de moeite wou nemen om ze op te zoeken was dan ook groot. Bij Beck zag ik een fraai uitgebalanceerde veestapel; hij werkte vooral met stieren van KI Osnabrück, aangevuld met Canadese genetica. Ik had de pech dat het iets bewolkt was, want ze bleken bij helder weer een prachtig uitzicht te hebben op de Mont Blanc.

Een Magnum (Mascot x Inspiration) dochter bij familie Beck

Aan het eind van de middag ben ik richting het noordoosten gereden, zo'n twee uur rijden naar Jurgen en Nicole Hunkeler in Pfaffnau. Zij molken ook Holsteins, wat bij elk bezoek weer een verrassing was. Jurgen bleek ook zeer behulpzaam en had geregeld dat ik kon overnachten bij zijn ouders. Jurgens vader had gehoord dat Nederlanders echte bierdrinkers waren en stond erop dat ik een biertje met hem dronk. Hij kwam met interessante verhalen over Zwitserland. Het bleek dat mijn Duits nog wel een beetje meeviel; ik kon ze redelijk verstaan en zij mij ook. Toch wel een meevaller, waar ik in januari nog dacht dat ik iemand mee moest nemen.

Een droge Comestar Lee-dochter bij Beck.

Het eerste Brown Swiss-bedrijf volgde na zes Holstein-bedrijven. Hier molk de familie Maeder op een voor Zwitserse begrippen relatief groot bedrijf zo'n honderd melkkoeien. Bij Peter Maeder liepen beste koeien, maar er was toch ook nog geregeld een extreme. Het viel me op dat er een aantal koeien waren die nogal onstabiel op de voorbenen stonden en daardoor voor kreupel werden. Peter maakte zo een opmerking dat ik toch wel erg van code 5 hield en ik het hem met 531, 351, 543, etc. wel heel moeilijk maakte, omdat er volgens hem weinig stieren in die categorie zijn. Nee zei ik, ik wil die koeien stabiel op de voorbenen en in verhouding breder maken, zodat hun klauwen gelijkmatiger verdeeld worden, daarom schrijf ik 5 op. Het bleek dat hij zelf helemaal niet in de gaten had dat die voorklauen het gevolg waren van bouwfouten, hij dacht dat het iets met de voeding te maken moest hebben en dat werd hem door adviseurs ook verteld.

Hij selecteerde altijd eerst de stieren zonder naar de triple-a codes te kijken en vervolgens paarde hij ze zo goed mogelijk via triple-a. Stieren selecteren op basis van evaluatiecijfers is op zich een prima werkwijze, maar wanneer dat uiteindelijk leidt tot te veel niet optimale paringen – omdat een 351 of 543 niet in zijn vat zitten, omdat ze bijvoorbeeld de top 10 niet halen – haal je niet het meeste profijt van een goede selectie en triple-a, die samen voor de beste resultaten zorgen. Maar nu ik hem vertelde dat de problemen die bij hem voorkwamen te wijten zijn aan bouwfouten, zou hij nu echt stappen ondernemen om dan maar een paar goede 531 en 534 stieren te vinden, eventueel uit het buitenland, die bij zijn fokdoel passen.

Uiteindelijk heb ik 's avonds even gezocht op de website van Select Star en Swiss Genetics, waar hij zijn rieten kocht. Daar bleken heus wel van dat soort stieren beschikbaar en zeker niet de minsten. Ik heb een mail naar hem gestuurd met de mededeling dat ik een zestal stieren gevonden had, maar niet kon beoordelen of ze bij zijn fokdoel pasten. Ik kreeg als snel een mail terug

dat er volgens hem genoeg goede bij zaten.

Een negenjarige Ramos-dochter bij Bruner/Seeholzer.

Vervolgens steeds meer richting het zuidoosten gereden en daarmee ook meer de Alpen in. Hier werd het echt menens met smalle weggetjes omhoog en steile hellingen. Op 800 meter hoogte moest ik bij Marcel Kiser zijn, een klein bedrijf met Brown Swiss-koeien. De eerste die ik analyseerde was een ronde vaars, echt zo'n dier waarvan je denkt, die wordt elk jaar beter. De volgende was eigenlijk net zo maar dan drie jaar ouder. Vervolgens zag ik een koe die al geanalyseerd was, maar ik wilde haar graag even los zien. Ze bleek 91 punten te hebben en ze had een net afgekalfde verse vaars lopen. De volgende was een andere dochter van haar, ook weer een fraaie tweedekalfs koe. Ik kreeg een beetje het gevoel dat ik me in de Skyway-stal bevond, maar dan met Brown Swiss in plaats van Holstein. Ruim tien melkkoeien, een rantsoen van mooi hooi en heel veel kwaliteit in de stal. Er stond nog een oudere koe aan het voerhek, die ik persoonlijk wat minder vond dan de 91 punten koe maar welke was ingeschreven met Ex 95. Vervolgens wat pinken geanalyseerd en daar liep nog een Ex 93 koe, die droog was en die misschien wel de beste van het stel was.

Daarna door naar plaatsgenoot Martin Wallimann, die nog niet eerder had laten analyseren. Ik had van Marcel al gehoord dat het hier om een topfokker ging, hoewel hij zijn topkoeien had gekocht.

Hij wou graag zijn investeringen laten analyseren, plus een aantal stuks jongvee. Hier werden me vijf fraaie koeien voorgeleid. Een Pauer-dochter kwam als tweede, een zeer fraaie, uitgebalanceerde vaars met een super attente, vrouwelijke kop. Voorop kwam code 3, daarna was het koppijn krijgen. Het bleek dat zijn aankopen ook vaak wat oud bloed in hun aderen hadden, Pauer is een oudere 516 stier waar ik ook nog redelijk wat jongvee van gezien heb. Martin, zijn broer en een medewerker gaan straks de Alpen weer in met hun circa 50 koeien (ook de showkoeien) en gaan dan naar 1500 meter hoogte, waar ze het beste voorjaarsgras als oudmelkte koeien mogen opvreten. In de bergen wordt er dan ter plekke kaas gemaakt en leven ze een tijdje geïsoleerd van de rest van de wereld.

De volgende morgen moest ik 1,5 uur rijden naar het zuidelijkste bezoekadres diep in de Alpen bij Benedegt Venzin. Het had inmiddels weer wat gesneeuwd en ik reed door een ski dorp, totdat ik op een gegeven moment anderhalve meter sneeuw voor me op de weg zag liggen. Ik snapte het even niet, maar het begon me langzaam te dagen dat de weg gewoon afgesloten was. Dit was de enige weg van deze kant die naar de plaats van bestemming leidde. Met nog een half uur te rijden gaf de alternatieve route aan dat ik nog 1,5 uur te gaan had, door de Gotthard tunnel (16,9 km) via het Italiaanstalige gedeelte weer omhoog om in Curaglia te komen, om daar tien koeien te analyseren op de grupstal. Benedegt was een zeer rustig persoon, zou dat komen omdat ze in de zomer hoog in de bergen zitten en weinig kunnen praten, vroeg ik me af? Het was bij Benedegt vijf jaar geleden dat er voor het laatst een analyseur was geweest. De reden laat zich wel raden denk ik, te ver weg voor een handjevol koeien. Maar hij had in het najaar hoogstwaarschijnlijk nog een collega die zijn koeien wilde laten analyseren, dus ga ik er eind oktober met plezier weer heen, er vanuitgaande dat de kortste route dan weer open is.

Uiteindelijk ben ik verder naar het oosten gereisd, met één stop in

Liechtenstein en daarna weer in noordwestelijke richting. De volgende dag had ik Andreas en Sonja Vetsch op het programma, zij hadden een bijzondere fokkoe genaamd Cafina die afgelopen herfst was afgevoerd. Cafina was ingeschreven met Ex 95 en honderdtonner. Haar eerste dochter hat al 94.000 kilo melk op de teller. Cafina was intensief gespoeld en er liepen dan ook heel wat dochters op het bedrijf tot de jonge kalfjes aan toe. Ze heeft met Cafino aAa 156342 ook een goede fokstier voortgebracht.

De met ex 91 ingeschreven koe bij Marcel Kiser.

En haar 2^e kalfs dochter.

Via Josef Hacki, die een zeer beste uniforme veestapel had in een nieuwe stal, door naar Benno Dillier, die een klein bedrijf met beste koeien had. Hij maakte zich een beetje zorgen over de melkaanleg van de Zwitserse Brown Swiss, hij vond dat Swiss Genetics te

veel stieren uit de showkoeien aankoopt en ze meer op melk moest fokken. Hij is voorzitter van een Brown Swiss fokkersclub, die een boekje uitbrengt waar ze ook stieren rangschikken die aan een bepaalde criteria voldoen. Het gaat om 85% betrouwbaarheid (ook zij maken zich zorgen om genomics) ext. 0,75, melk +800, fitness 100, celgetal 90, melkbaarheid 115. Er waren zeven stieren die aan deze criteria voldeden. Het ging hier om een 432, 426, 516, 342, 243, 261 en 426 stier die hij dan ook gebruikte, naast Cafino aAa 156 en Pauer aAa 516, die wat ouder zijn en inmiddels wat zijn gezakt. Gezien de variatie in aAa en de uitgebalanceerde veestapel waar alle codes ook wel voorkwamen, kon hij met deze stieren goed uit de voeten. In dit rijtje ontbreekt het ook aan een stier met iets met 351 en 543, maar hij had lang zoveel koeien niet met deze code als Peter Maeder.

Na het analyseren van de pinken bij de jongveeopfokker vroeg Benno of ik tijd had om direct bij de jongveeopfokker een stierkeuze te maken, voordat we wat gingen eten. Dan merk je dat je hier in een echt fokkerijland bent. We zaten met zijn drieën om tafel, Benno had de schetsen en wist de moeder en grootmoeder uit zijn hoofd, de jongveeopfokker wist hoe de stieren fokten en ik had de lijst met codes van de pinken. Benno ging uiteindelijk een stier op de schets zetten, zodat de jongveeopfokker dat uit kon voeren. Benno had goede dochters van Superbrown Peter aAa 516 lopen, daar waar Pauer en Cafino ook konden. Het was uiteindelijk de moeder en de kennis van de opfokker die de keuze maakte uit deze drie stieren. En bij een 342 pink ging het tussen Zaster, Dally en Payssli en bij 462 tussen Huray en Astro. Maar er was één pink met 351, waar volgens Benno een top uierstier op moest. Uiteindelijk moest dat dan maar een proefstier uit een super showkoe worden. Maar die had 426. Dat gaat dus niet werken, Ik stelde Cafino met 156342 voor als best mogelijke optie met de 3 op de vierde plek. Maar Cafino's uiers waren niet top opperde de jongveeopfokker. Ik legde uit dat dit kwam omdat de 4 en 2 achteraan stonden en de uiers daardoor misschien

wat laag en volumineuzer zijn. De moeder die ook 351 nodig heeft, heeft een minder goede uier door een andere oorzaak: geknepen, voorwaarts en kort. Uiteindelijk de foto van Cafino en zijn dochters nog bekeken en die lieten nog wel wat openheid zien. Dan neem je de 1 en 5 weliswaar wel mee, maar dat is beter dan een 0% paring met een proefstier. Dus het werd toch Cafino. Als er volgend jaar een mooi kalf van is, krijg ik een fles wijn, zei Benno.

Sunehof Mascot Samara. 100 tonner met gemiddeld 12.000 kg en 3.80% eiwit

Zaterdag was de laatste analysedag in Zwitserland. Franz Abacherli had een 100.000 liter koe staan die 12.000 kg gemiddeld had geproduceerd met 3,80% eiwit. Ze had een zoon bij Select Star staan en er was nog een stier in afwachting van zijn genoomfokwaarde, die daar mogelijk ook heen gaat. Toen naar Patrick Unternahrer, die Jerseys houdt. Dit omdat de Jerseys beter in zijn stal pasten en de stal aanpassen geen optie was wegens een te krap erf. Een mooie veestapel en vele neuzen die me het schrijven bijna onmogelijk maakten.

Het laatste maar niet het minste bedrijf was dat van Ernst Meier. Fraaie melkkoeien. Van een fraaie koe kon hij drie beste dochters laten zien. De Vigor-dochter analyseerde ik met 243 en had een super beste uier. Ze had nog een kalf van anderhalve maand dat er echt uitsprong dat ik het liefst in de kofferbak had meegenomen. Uiteindelijk 25 bedrijven bezocht, waarvan 17 Brown Swiss, 8 Holstein en 1 Jersey. Omdat het

voor de meeste bedrijven al weer even geleden was dat er een analyseur was geweest en de dankbaarheid groot was, realiseerde ik me pas echt waarom Bill Weeks dit 60 jaar geleden begonnen is:

"Helping farmers families breeding better cows".

Jurjen Groenveld

De Pauer vaars bij Martin Walliman

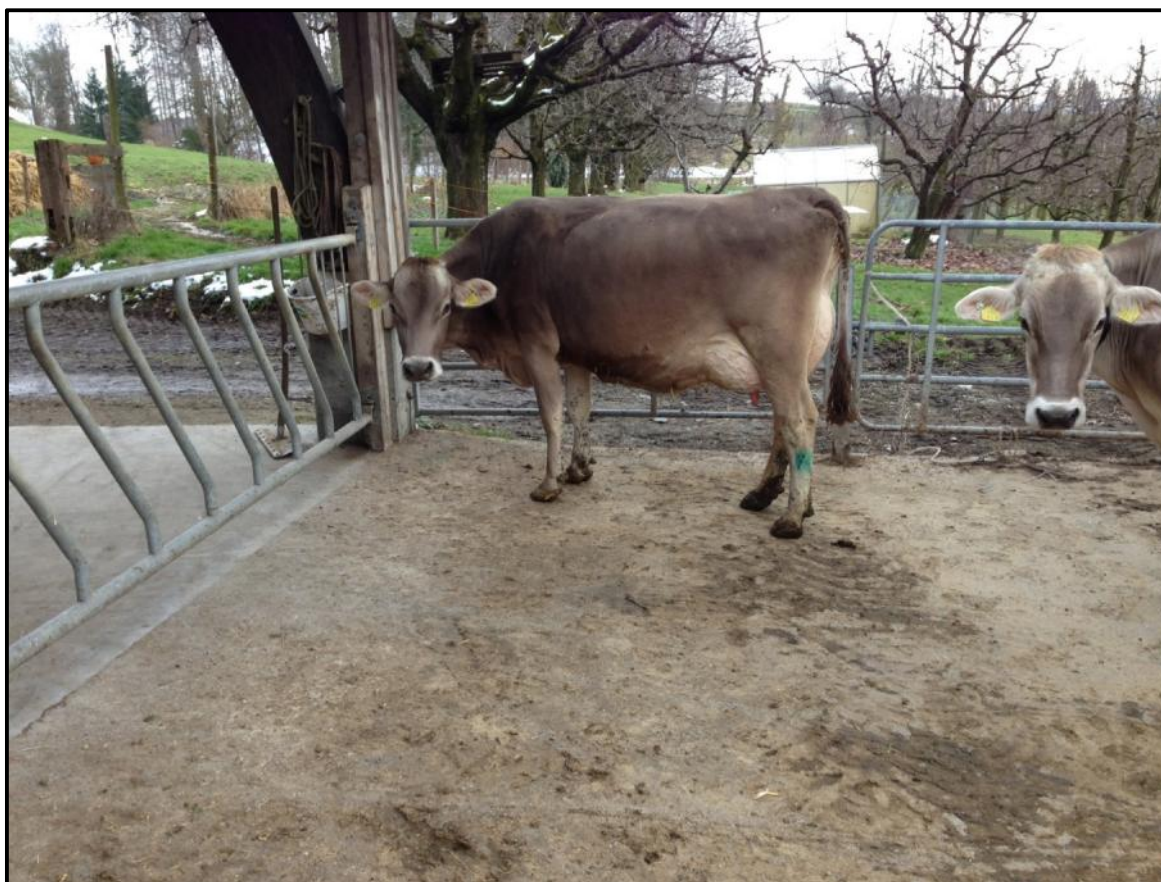

Johan heeft een nieuwe telefoon met camera en whatsapp. En schoot met koeien halen deze foto van Schothorst His 105 (Schothorst Design 2 x Sunny Boy x Pelican). Met zulke koeien is koeien halen wel heel leuk werk. Prod. 65200 5.30%vet 3.54% eiwit.

Petra, een Pronto-dochter bij Ernst Meier.

Deze 2^e kalfs Vigor-dochter Viamala had een super uier.

De vereniging op bezoek bij....

Maatschap Galama te Friens (Fr)

Toen wij belden voor een bedrijfsbezoek voor de nieuwsbrief voor de triple-a vereniging was er enige verbazing. Peter Galama is in zijn ogen niet echt een fokker.

Al ruim 12 jaar wordt er op dit bedrijf gebruik gemaakt van triple-a. De keuze hiervoor ontstond vanwege de steeds teerder wordende veestapel. De productie was zeker aanwezig, maar de dieren moesten het ook volhouden. Sinds triple-a zitten de koeien weer beter in elkaar, zijn extremen niet meer aan de orde en zijn de koeien volgens Peter gewoon veel completer.

Op dit bedrijf wordt al zo'n 30 jaar drie keer daags gemolken, waarbij de avondmelking eigenlijk altijd door een derde persoon wordt uitgevoerd. De opzet van het bedrijf doet behoorlijk Amerikaans aan, met een apart melkgebouw, een wachtruimte en zand in de boxen. Peter is zeker een ervaringsdeskundige te noemen op het gebied van zand in de boxen. Hij werkt er sinds tien jaar mee, toen de nieuwe stal in gebruik werd genomen. Zand is volgens hem ideaal voor de koeien. Een jaar of acht geleden werd er een tijdje geen zand gebruikt, in verband met de verwerking. Gescheiden mest, compost en zaagsel werden allemaal getest, maar niet naar tevredenheid. Galama schakelde weer terug naar zand en houdt het daar met het oog op het koecomfort bij. En ditmaal is de keuze definitief.

De belangrijkste selectiecriteria voor het selecteren van stieren zijn dat de stier op het bedrijf moet passen wat betreft triple-a code, duurzaamheid en percentage eiwit. Met het oog op de afschaffing van het melkquotum zal de focus echter wat verschuiven richting kilo's eiwit en kilo's melk. Peter houdt het wat stierkeuze betreft heel simpel. en kijkt voor inseminatie hoe de koe geanalyseerd is en met behulp van zijn geheugen en/of de schets probeert hij te voorkomen dat een oman zoon met een

oman zoon gecombineerd wordt. Maar door het aankopen van stieren met een wat afwijkende bloedvoering van wat er op dit moment loopt is het vaak een simpele keus waar weinig fout kan gaan.

Elk jaar worden ondanks de zeer beperkte hoeveelheid jongvee (door het gebruik van Belgische Blauwen) toch nog circa tien dieren voor het leven verkocht, wat aangeeft dat de vervanging op een laag niveau zit. Het jongvee, dat er zeer goed uitziet, wordt ook hard gevoerd en mede om vervetting te voorkomen al jong geïnsemineerd. Hierdoor heeft het bedrijf een afkalfleeftijd van de vaarzen van 1.11. De betere koeien worden geïnsemineerd met fokstieren zoals: Kodak, Impuls, Silver, Mavid, Holman, Big Winner en onlangs is de melkstier Leko aangeschaft. Stieren die in het verleden voor goede resultaten hebben gezorgd zijn: Canvas, Olympic, Climax en vooral Stilst. De nakomelingen van Stilst zijn niet de grootste, maar wel zeer efficiënte koeien met een hoog eiwitpercentage. Precies zoals Peter ze graag ziet.

Deze bak van een koe is een Rafael uit een Delta Armstrong

Er lopen momenteel nogal wat dochters van Climax aAa 516 tussen de koeien. Toen de O-man zonen nog moesten komen en hijzelf nogal prijzig was, is Climax ingezet die toen als wachtstier beschikbaar was. Volgens Peter zijn het sterke, probleemloze koeien waar hij goed tevreden over is, alhoewel ze niet zo goed geven als de Paramounts, die

Peter roemt om hun beste producties. Veder valt op dat er redelijk wat dochters lopen van Olympic en Rafael. Zware koeien, zoals we van deze stieren gewend zijn maar toch duidelijk wat breder en stabiel en leniger dan hoe hun gemiddelde dochters eruit zien.

De bedrijfsstrategie voor de toekomst is geringe groei. De stal zit vol en het werk is goed rond te zetten. Peter geeft aan dat wanneer hij verder zou opschalen, hij meer manager zou moeten worden en meer werk uit handen moet gaan geven. Hij geeft aan dat hij boer is geworden, omdat hij al het werk leuk vindt en juist de afwisseling het mooi maakt.

Het bedrijf bracht inmiddels 14 honderdtonners voort. In het jaar 2012 bereikten maar liefst vijf koeien deze mijlpaal. Onder de honderdtonners bevindt zich één koe die 10.000 kilo vet en eiwit heeft geproduceerd.

Voor de meeste werkzaamheden wordt de loonwerker ingeschakeld. Eens per vijf jaar worden de zaken in een vijfjaarscontract vastgelegd. Het voeren van de koeien gebeurt wel in eigen beheer, maar op een zeer eenvoudige manier. Een blokkenwagen en een Ahlmann-shovel om de maïs op de kuil te gooien. De koeien en het jongvee blijven het hele jaar op stal, dit omdat de huiskavel te beperkt is en om een zo hoog mogelijke ruwvoeropbrengst te realiseren. Bovendien nodigt de grondsoort (klei op veen) niet uit om 180 koeien te weiden. De koeien krijgen vers gras gevoerd om zo in de zomer de kuil gesloten te houden en scherp te kunnen voeren.

Bedrijfsgegevens

188 melkkoeien

Productie: 10.600 kg melk 4,35% vet
3,50% eiwit

88 ha grasland, maïs wordt aangekocht.

Ca. 22 kg krachtvoer per 100 kg melk.

5 stuks jongvee per 10 melkkoeien
Vervanging ca. 18%

Een 9 jarige Jeff dochter uit een Slogan net na melken.

Een Climax uit een Slogan viel op met haar witte brede kop en haar brede lijf.

Een 9 jarige Cosmo x Melchior

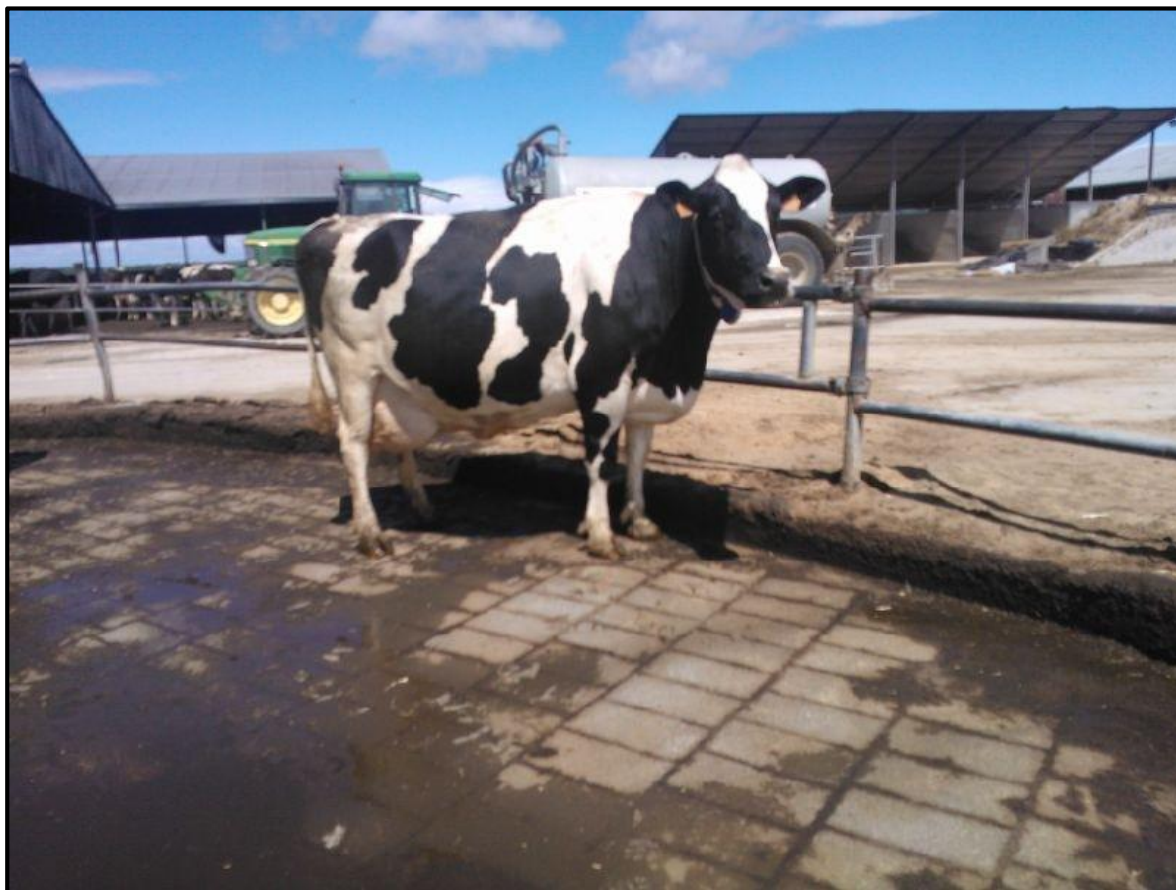

Deze melktypische, brede koe is een Wonderboy x Cash, zij is ook negen jaar oud.

2 van de 5 Canvas dochters die Peter Aalberts voor ons apart gezet had op de jaarvergadering.

Jan fotografeerde deze beste Zicostar dochter bij Olaf Maat in Portugal